

Dalslands miljö- och energinämnd genom
Dalslands miljö- och energikontor

kansli@dalsland.se

Rapport om uppföljning och utvärdering av miljöbalkstillsynen för Dalslands miljö- och energinämnd

---

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västra Götaland besökte 2024-03-08 Dalslands miljö- och energikontor (DMEK) och Dalslands miljö- och energinämnd (nämnden), för uppföljning och utvärdering av miljöbalkstillsynen.

Länsstyrelsen sammanfattar sin granskning av nämnden i nedanstående punkter. Som underlag för granskningen har Länsstyrelsen redovisad dokumentation samt intervjuer med företrädare för nämnd, ledning och tillsynshandläggare.

Länsstyrelsen har uppmärksammat följande positiva förhållanden:

1. Nämnden är en ren miljönämnd vilket minskar risken för organisatoriskt jäv.
2. DMEK utför en väl fungerande tillsyn av miljöfarliga verksamheter.
3. DMEK har lyckats arbeta av en tillsynsskuld för avloppsinventering och ligger nu i fas med tillsynen.
4. DMEK utför en väl fungerande tillsyn av hälsoskyddsverksamheter.
5. Vid personalbrist har administratörerna tagit över en del av uppgifterna såsom köldmedierapportering för att avlasta inspektörerna.
6. Juridiskt stöd finns i form av avtal med extern miljöjurist.
7. Uppföljning av verksamheten sker genom bland annat tidsredovisning
8. DMEK har påbörjat översyn av mallar och rutiner.

Länsstyrelsen har uppmärksammat följande brister som nämnden bör beakta:

1. Behovsutredning för verksamheten saknas.
2. Tillsynsplanen behöver utvecklas så att den kan vara ett stöd i inspektörernas planering.
3. Avgiftsfinansieringsgraden är relativt låg och kommunbidraget har inte höjts sedan 2019.
4. Koppling mellan regionala miljömål, särskilda omständigheter i de aktuella kommunerna, behovsutredning och tillsynsplan saknas.
5. Ett tillsynsprogram för IUV-verksamheter behöver upprättas.
6. Kompetens för IED-verksamheter behöver säkerställas.
7. Resursbrist finns inom de flesta tillsynsområden.
8. Strandskyddstillsyn bedrivs inte i tillräcklig omfattning i förhållande till förutsättningarna inom det geografiska ansvarsområdet.
9. Planeringsdokument och rutiner är otillräckliga inom strandskyddstillsynen.
10. Det är sårbart med endast en handläggare med kompetens inom tillsynsområden.

Dalslands miljö- och energinämnd är ansvarig för att kraven i lagstiftningen är uppfyllda och Länsstyrelsen förutsätter att ni fortsätter bedriva och utveckla ert arbete utifrån de diskussioner och lärdomar som vår uppföljning lett till. Det är viktigt att nämnden fortsätter arbetet med att säkerställa att kraven i ovan nämnda lagstiftningar är uppfyllda.

Som stöd i ert arbete att utveckla tillsynen så ska Länsstyrelsen enligt miljötillsynsförordningen 3 kap 16 § ge er tillsynsvägledning. Vi vill uppmuntra er att vid behov be om detta.

Länsstyrelsen kommer att följa upp sina observationer i ett nytt ärende med krav mot nämnden. I det ärendet kommer nämnden att först få möjlighet att yttra sig, lämna nya kompletteringar och rätta de uppgifter som Länsstyrelsen kan ha missuppfattat innan vi fattar beslut. Vi avslutar i och med denna rapport detta ärende med ärendebeteckning 49717-2023.

Syfte och mål

Syftet med Länsstyrelsens uppföljning och utvärdering är att följa upp om nämndens tillsyn genomförs enligt kommunallagen (2017:725), miljöbalken (1998:808), miljöbalkens proposition

1997/98:45 samt om de krav som anges i miljötillsynsförordningen (2011:13) uppfylls.

Länsstyrelsen följer även upp om nämndens arbete utgår från de nationella miljömålen med mål nedbrutna till regionala och lokala behov. Uppföljningen syftar också till att stödja tillsynsmyndigheten genom att identifiera möjligheter till förbättringar, ge vägledning och lyfta fram goda exempel.

Målet med Länsstyrelsens uppföljning är ytterst att säkerställa en effektiv, rättssäker och likvärdig tillsyn i hela landet.

Länsstyrelserna redovisar varje år till Naturvårdsverket vilken tillsynsvägledning som genomförts och då särskilt uppföljning och utvärdering av kommunernas tillsyn och resultatet av denna. Detta enligt miljötillsynsförordningen kap 3 § 21.

Inbjudna personer och granskade underlag

Länsstyrelsen bjöd i sin skrivelse inför besöket in följande att vara med vid granskningen:

Deltagare från kommunen vid besöket var:

- Anders Forsdahl (ordf. Dalslands miljö- och energinämnd)
- Karin Andersson (vice ordf. Dalslands miljö- och energinämnd)
- Dan Gunnardo (Förbundschef)
- Susanne Westin (Bitr. miljöchef)
- Britt-Marie Mether (Miljö- och hälsoskyddsinspektör, miljöskydd)
- Karolina Walentynowicz (Miljö- och hälsoskyddsinspektör, hälsoskydd och små avlopp)
- Lisa Fridén (Miljö- och hälsoskyddsinspektör, hälsoskydd)
- Jeanette Hammar (Miljö- och hälsoskyddsinspektör, små avlopp)
- Sarah Brandin (Miljö- och hälsoskyddsinspektör, små avlopp)
- Sofia Tolldin (Miljö- och hälsoskyddsinspektör, miljöskydd)
- Martin Odalgård (miljöstrateg, tidigare miljö- och hälsoskyddsinspektör, strandskydd)
- Göran Eriksson (kommundirektör Bengtsfors) deltog i sammanfattningen 15:30
- Karin Siverby (kommundirektör Färgelanda) deltog i sammanfattningen 15:30

Deltagare från Länsstyrelsen var:

- Lotta Sahlin Skoog, Miljöskyddsavdelningen
- Helena Laneby, Miljöskyddsavdelningen
- Kristina Höök Patriksson, Naturavdelningen

Följande underlag begärdes in inför besöket:

- Redovisning av den kommunala organisationen, både på nämnd och förvaltningsnivå.
- Dokumenterad rutin avseende jäv/opartiskhet/intressekonflikt, samt underlag som visar att rutinen följs.
- Behovsutredning för 2024.
- Kontroll/Tillsynsplan/Verksamhetsplan för 2024.
- Delegationsordning.
- Verksamhetsuppföljning för 2023 samt jämförelse med planen för 2023.
- Förteckning över dokumenterade handläggningsrutiner miljöbalken samt två exempel rörande miljöskydd och två exempel hälsoskydd.
- Taxan för miljöbalkstillsyn samt underlag som visar hur taxan är beräknad.
- De tre senaste inspektionsrapporterna från tillsynsbesök på hälsoskyddsobjekt respektive miljöskyddsobjekt (C- samt B-objekt).
- De tre senaste besluten rörande små avlopp (till exempel tillstånd, föreläggande, förbud).
- De tre senaste klagomålsärendena (utdrag ur diariet samt beslut) rörande hälsoskydd- respektive miljöskyddsobjekt.
- De två senaste anmälningssärendena inklusive beslut rörande hälsoskydd (§ 38) respektive anmälningsskyldig miljöfarlig verksamhet (C) samt tillståndsskyldig miljöfarlig verksamhet (B).

Efter Länsstyrelsens besök har följande kompletteringar skickats in:

- Verksamhetsövergripande mål

Organisation och samordning, opartiskhet utifrån kommunallagens krav

Bestämmelser i kommunallagen och miljötillsynsförordningen anger att en nämnd inte får utöva tillsyn utifrån lag eller andra författningar över sådan verksamhet som nämnden själv bedriver. En förtroendevald eller anställd hos kommunen är jävlig, om ärendet

rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som hon eller han själv är knutentill.

Regeringsformen och förvaltningslagen slår fast att förvaltningsmyndigheterna ska iaktta saklighet och opartiskhet i sin verksamhet.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Dalslands miljö- och energiförbund ansvarar för tillsyn och kontroll inom bland annat miljöbalkens område för de 4 ägarkommunerna Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Mellerud. Kommunalförbundet ombildades och fick sin nuvarande utformning i början av 2017.

Verksamheten har en ren miljönämnd. Jävsrutin finns för både tjänstemän och förtroendevalda. I nämnden tas jävsfrågan upp i början av varje nämndmöte.

Det förekommer att handläggare är ensamma på sina sakområden exempelvis på strandskydd vilket gör att jävssituationer kan uppstå. I sådana fall hänvisas till förbundschef som kan handlägga ärenden.

Förbundschef är anställd av direktionen, övriga medarbetare är anställda av nämnden.

Biträdande miljöchef har personalansvar för miljöinspektörerna, förbundschef har personalansvar över strategerna.

Förbundsdirektionen fastställer budgetramen som sedan fördelas av nämnden. Kommunbidraget har legat på samma nivå sedan 2019.

Det finns ingen fastställd samverkan med andra kommuner, det finns ett gammalt avtal med Fyrbodal men det används inte i praktiken.

Länsstyrelsens bedömning och vägledning

Kommunens politiska organisation säkerställer en oberoende tillsyn av kommunala verksamheter.

Länsstyrelsen bedömer att nuvarande organisation fungerar väl och att kommunerna bör behålla en organisation med nämnder och förvaltning som är fristående från drift av verksamheter som omfattas av miljöbalkstillsynen. I de fall det i mindre skala kan uppstå jäv så kan avtal med annan kommun göra att jävssituation kan undvikas.

Befogenheter för personal

Handläggare som arbetar med miljöbalkstillsynen ska ha rätt befogenheter att fattabeslut i ärenden. Enligt Kommunallagen 6 kap §§ 37–39 och 7 kap §§ 5–8 får nämnden delegera sin beslutsrätt till bland annat tjänstemännen.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Delegationsordningen är beslutad den 7 juni 2023. Den uppdateras vid behov.

Delegationen är långtgående. Biträdande miljöchef och förbunds-
chef kan besluta om vite på max 10 000 kronor. Anmälan om
misstänkt miljöbrott ses som verkställighet och finns därför inte
med i delegationsordningen.

Listor över delegationsbesluten redovisas för nämnden vid varje
möte.

Det är alltid möjligt att lyfta ärenden till nämnden även om de
omfattas av delegation.

Till nämnden lyfts för närvarande masshanteringsärenden som har
en tendens att bli långa och utdragna. Större viten beslutas av
nämnd liksom yttranden över kommunala planer och remisser och
yttranden om tillståndspliktiga anläggningar.

Förbundet använder sig av konsultstöd för viss tillsyn, konsulten kan
skriva inspektionsrapporter men kan inte ta beslut, sådana beslut
skrivs på av en annan inspektör eller tas av nämnden.

Tillsyn av stängselgenombrott saknas i delegationsordningen.

Länsstyrelsens bedömning och vägledning

Länsstyrelsen bedömer att delegationen från nämnden till
förvaltningen fungerar väl och att nämnden följer förvaltningens
arbete.

Delegationsordningen behöver ses över så att den blir komplett så
att alla tillsynsområden inom miljöbalkstillsynen finns med.

Mål för miljöbalkstillsynen utifrån miljöbalkens krav

Enligt miljöbalken 26 kap 1 § ska tillsynen säkerställa syftet med balken och föreskrifter som meddelats med stöd av balken.

Länsstyrelsen följer upp hur kommunens planering, genomförande och uppföljning av tillsynen kopplar till beslutade mål utifrån miljöbalkens krav på nationell, regional och/eller lokal nivå.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Ägarkommunerna är landsbygdskommuner med mycket lantbruk och små avlopp. Kommunerna har stor andel sjöar och vattendrag med olika näringsinnehåll.

Dalslands miljö- och energiförbund har övergripande mål som bland annat innefattar säkra livsmedel, sund inomhusmiljö, minska spridning av kemikalier, minskad klimatpåverkan och stärkt biologisk mångfald. Det finns även mål för att mäta effekten av tillsyn bland annat antal inspektioner för en del områden. Mål saknas för strandskydd.

Länsstyrelsens bedömning och vägledning

Nämnden bör arbeta vidare för att tydliggöra vilka som är de stora miljöproblemen och utmaningarna i kommunerna. De lokala målen behöver få ett tydligt genomslag i nämndens tillsynsplanering för att nyttan av tillsynsarbetet ska bli så stor som möjligt. De lokala målen behöver inte vara unika för kommunerna men behöver ha en tydlig koppling till de lokala förutsättningar som finns i de olika ägarkommunerna. De övergripande målen kan med fördel arbetas om och användas vid planering av verksamheten.

Behovsutredning och tillsynsplan, tillgång till personal

I miljötillsynsförordningen (MTF) kap 1 §§ 6–8 finns bestämmelser om att det hos den kommunala nämnden ska finnas en utredning om tillsynsbehovet, föras register över tillsynsobjekten samt upprättas en tillsynsplan.

Vid uppföljningen tittar Länsstyrelsen på hur stora personresurser som finns att tillgå för miljöbalkstillsynen. Behovsutredning och tillsynsplan ingår som ett underlag i uppföljningen.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Behovsutredning saknas i dagsläget med är under framtagande. Arbetet har påbörjats under 2023 men har inväntat att omorganisationen skulle vara på plats. I verksamhetsplanen ingår en övergripande behovsanalys som har legat till grund för den tillsyn som ska bedrivas under 2024.

Tillsynsplan finns i form av en verksamhetsplan. Planen är kortfattad men har ett mer omfattande material i form av en tabell som visades på plats. Aktuella mål är att 80 hälsoskyddsobjekt, 50 lantbruk samt 150 miljöskyddsobjekt ska ha tillsyn under 2024. Strandskydd saknas i tillsynsplanen.

Kontoret har Vision som ärende- och diariesystem. Vision kompletteras med listor över tillsynsobjekt. Medarbetarna bedömer registren som kompletta även om det alltid finns ett mörkertal av ej upptäckta verksamheter då många små verksamheter upptäcks vid tillsyn.

Kontoret har för närvarande sjukskrivningar på miljöskyddsområdet. Konsultstöd har tagits in för miljöbalkstillsyn och tillsyn av förorenade områden. Främst på miljöskydd och strandskydd är kontoret underbemannat.

Kontoret har effektiviserat sitt arbetssätt med inne- och utegrupp för vissa tillsynsområden. Tillsyn av mindre verksamheter sker i block och tillsyn initieras under året.

I delårsbokslut framkommer att det råder resursbrist inom verksamheten.

Länsstyrelsens bedömning och vägledning

Länsstyrelsen uppfattar resursbehovet som större än de resurser som finns att tillgå. Även om nämnden delvis löst resursbristen med konsultstöd anser Länsstyrelsen till exempel att två ordinarie inspektörer för miljöskyddstillsynen är lågt.

Nämnden behöver vidta åtgärder så att resurserna för tillsyn motsvarar behovet för tillsynen. Nämnden har ett ansvar att begära

mer resurser för tillsynen om det inte finns möjlighet att finansiera resursbehovet med avgifter.

Styrdokument som behovsutredning och tillsynsplan behöver tas fram och de dokument som finns på plats behöver kompletteras. Miljösamverkan Väst har en modell för behovsutredning som kan användas. Modellen behöver dock kompletteras med de miljöutmaningar och uppsatta mål som finns för ägarkommunerna som påverkar tillsynsbehovet. Behovsutredningen ska visa det sammanlagda behovet som finns för verksamhetens samtliga områden.

Prioriteringarna i tillsynsplanen bör kopplas till de miljöutmaningar som finns i kommunerna och en avvägning mellan resurser och uppställda mål behöver framgå.

Det saknas underlag i form av motivering till varför olika branscher prioriteras kopplat till miljöstatus och miljöpåverkan. Det är viktigt att visa att med rätt tillsyn kan man bidra till ett bättre miljömålsarbete.

Förbundet uppmanas i tillsynsplanen analysera hur differens mellan behov och faktiska tillsynsresurser ska hanteras (budgetäskanden, prioriteringar, ambitionssänkningar etcetera)

Finansiering och avgifter utifrån miljöbalkens krav

Finansieringen av tillsynen sker dels genom avgifter, dels genom skattemedel. Regeringen understryker i proposition till Miljöbalken (1997/98:45) vikten av att myndigheternas verksamhet i möjligaste mån avgiftsfinansieras. Tillsynen över hela miljöbalkens område bör som huvudprincip vara avgiftsfinansierad.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Det finns en aktuell taxa för tillsynsavgifter. Timtaxan är 1075 kronor. Kommunbidragen till förbundet ligger på samma nivå som 2019 och har inte höjts på 4 år.

Miljö- och energinämnden föreslog en taxehöjning inför 2024 i enlighet med en utredning av finansieringsprinciper för förbundets verksamheter. Direktionen följde inte nämndens rekommendation

utan införde en betydligt lägre höjning av avgifterna, ca en halvering i jämförelse med nämndens rekommendation.

Att inte anpassa avgiftsnivån till kostnaderna för tillsynen är den faktor som nämnden bedömer vara den viktigaste när det gäller svårigheten för förbundet att kunna klara sitt uppdrag.

Avgiftsfinansieringen är 45 % för tillsynsarbetet, målet är satt till 55%. Förbundet använder förhandsdebitering med årliga avgifter på större objekt.

Konsulthjälp har tagits in för att täcka personalbristen vilket har givit en högre kostnad än fast personal.

Inom förbundet har ett beslut tagits om att den restid som får faktureras i ett ärende får vara max 30 minuter.

Länsstyrelsens bedömning och vägledning

Förbundet bör se över så att rätt avgifter tas ut för tillsyn. All tillsyn som regleras enligt miljöbalken bör bedrivas utifrån samma förutsättningar, att verksamhetsutövaren ska betala för tillsynen.

Förbundet bör se över möjligheten till ökad avgiftsfinansiering då nuvarande kostnadstäckning bedöms som låg alternativt behöver kommunbidraget höjas i motsvarande grad.

Nämnden bör använda taxorna som ett sätt att finansiera tillsynen och hela tiden utveckla avgiftsnivåer och taxans upplägg för att få en så lättanvänd och effektiv taxa som möjligt.

Uppföljning av genomförd tillsyn

Enligt miljötillsynsförordningen 1 kap 12 § ska en operativ tillsynsmyndighet årligen följa upp och utvärdera sin tillsynsverksamhet.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Tillsynen följs upp genom förbundets tidredovisningssystem och redovisas per ärende i Vision samt övrig tid i tabell.

Det tas regelbundet ut statistik över tillsynen som genomförts under året. Under 2023 genomfördes 115 besök på C-objekt, 162 besök på U-objekt, 61 besök på H-objekt och 21 besök på UH-objekt vilket ligger i linje med de uppsatta målen i verksamhetsplanen. Det

framgår inte tydligt hur många besök som gjorde på avloppstillsyn respektive strandskydd.

Länsstyrelsens bedömning och vägledning

Kommunen ligger bra till med den planerade tillsynen och genomför de tillsynsbesök som är avsatta i verksamhetsplanen.

Det kan behövas en marginal i planeringen, ett utrymme för de oförutsedda händelser som man av erfarenhet vet alltid kommer att inträffa. Ett alternativ är att utifrån erfarenhet beräkna resursbehov för oförutsedda händelser, personalomsättning med mera i behovsutredning och tillsynsplan.

Nämnden bör utveckla sin uppföljning så att den kopplas till prioriterade mål och insatser i tillsynsplanen. Detta för att göra det tydligt för nämnd och direktion vilken tillsyn som genomförts, vilken tillsyn som inte genomförts och konsekvenser av det. Denna uppföljning ska i sin tur påverka utredningen av resursbehovet för kommande år.

Kompetens och kompetensutveckling

En operativ tillsynsmyndighet ska enligt miljötillsynsförordningen 1 kap. 9 § bedriva tillsynsarbetet effektivt och myndigheten ska utveckla personalens kompetens.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Enheten har tagit fram en kompetenskartläggning. Personalen har i stort sett den kompetens som behövs. Inom förorenad mark och anläggningstillsyn av B-anläggningar finns ett behov att utöka kompetensen. Inhyrd kompetens har tagits in för förorenade områden och större anläggningar. För närvarande är kompetensen lägre på lantbrukstillsyn beroende på sjukskrivning. Det finns budget avsatt för kompetensutveckling och handläggarna brukar få gå de kurser man vill.

Senaste åren har personalomsättningen varit lägre men det är svårt att rekrytera inspektörer. För att avlasta har administrationen gått in och sköter en del uppgifter såsom köldmedierapporter.

Avtal finns med extern miljöjurist.

Länsstyrelsens bedömning och vägledning

Länsstyrelsen gör bedömningen att personalen har god kunskap inom sina respektive områden och vid exempelvis frånvaro säkras kompetens upp via inhyrd personal. Länsstyrelsen rekommenderar att ett informationsutbyte sker mellan inhyrd personal och anställda för att säkra upp kompetensen i de områden som saknas.

Ärendehantering, tillsynsrapporter och beslut, åtgärder vid bristande efterlevnad

Vid uppföljningen granskar Länsstyrelsen hur ärendebalansen ser ut inom nämndens område samt om det finns rutiner och mallar för att underlätta handläggningen.

Vid uppföljningen granskas några tillsynsrapporter och beslut samt några klagomålsärenden.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Redovisad ärendestatistik visar att nämnden inte bygger upp någon tillsynsskuld utan hinner hantera inkomna ärenden. Den planerade tillsynen hinns i huvudsak med. Den tillsynsskuld som fanns på små avlopp har betats av.

Kontoret har under senare tid arbetat mycket med rutiner och mallar. Tanken är att alla rutiner ska gås igenom regelbundet.

Kontoret använder de verktyg som finns för tillsynen såsom föreläggande, anmälan om miljöbrott och miljöstraffavgifter.

Några förelägganden som redovisats saknar tillräcklig motivering av de krav på försiktighetsmått som ställs och andra ställningstaganden som görs.

Länsstyrelsens bedömning och vägledning

De försiktighetsmått som används i beslut behöver vara motiverade och kopplade till laghänvisning. När det gäller utformningen av ett föreläggande behöver det vara preciserat och tydligt till sitt innehåll. Den förelägganden är ställd till måste kunna utläsa vad beslutet innebär och vad den behöver göra för att uppfylla det. Det får inte vara oklart vilka åtgärder verksamheten ska utföra. Adressaten måste också ha faktisk och rättslig rådighet att vidta de åtgärder som föreläggandet kräver.

Genomförande av tillsyn

Den kommunala nämnden har ett ansvar att genomföra obligatorisk tillsyn i tillräcklig omfattning.

Enligt miljöbalken 26 kap 1 § ska tillsynen säkerställa syftet med balken och föreskrifter som har meddelats med stöd av balken. Tillsynsmyndigheten skall för detta ändamål på eget initiativ eller efter anmälan i nödvändig utsträckning kontrollera efterlevnaden av miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse. I fråga om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet som omfattas av tillstånd skall tillsynsmyndigheten även fortlöpande bedöma om villkoren är tillräckliga.

Tillsynsmyndigheten skall dessutom, genom rådgivning, information och liknande verksamhet, skapa förutsättningar för att balkens ändamål skall kunna tillgodoses. Lag (2005:182).

Enligt 26 kap 2 § ska Tillsynsmyndigheten anmäla överträdelser av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten, om det finns misstanke om brott.

Miljöskyddstillsynen

Uppgifter som framkom vid granskningen

I kommunerna finns i nuläget ca 800 kända C och U-verksamheter som nämnden har tillsynsansvaret över. Utöver dessa finns ca 400 lantbruk inom kommunerna. Alla kända C-verksamheter är anmälda och har fått ett föreläggande.

Ett 60-tal lantbruk som inte är anmälningspliktiga har ändå bedömts behöva regelbunden tillsyn. Dessa har fasta årsavgifter och besöks vartannat år.

2024 har de två inspektörerna som finns på plats delat upp objekten mellan sig. Personalen upplevde att det var väldigt intensivt att utföra tillsynen genom s.k. utegrupp då personalstyrkan var så låg. Man har därför i stället delat upp tillsynsobjekten mellan sig och arbetar med både planerad tillsyn och inkommande ärenden.

Kontoret har tagit fram en förenklad mall för inspektionsrapport som förenklat rapportskrivningen. Bevakning av ärenden kan göras i Vision men flera lägger även in det i sina egna kalendrar.

Det finns inga dolda krav i de granskade rapporterna utan de är utformade som rena inspektionsrapporter.

Länsstyrelsens bedömning och vägledning

Nämnden bör fortsätta bedriva den goda tillsynsverksamhet som finns för närvarande.

DMEK bör aktivt lyfta exempel på ärenden till nämnden så att nämnden kan följa verksamheten.

Om tillfällig personal anlitas är det extra viktigt att se till att informationsöverföringen fungerar till ordinarie personal så att uppföljning sker av ställda krav. Länsstyrelsen uppfattade att den inhyrda personalen själva följer upp sina besök och beslut, kontoret bör ha en plan för hur dessa ärenden hanteras om personal slutar.

Överlåten tillsyn enligt miljötillsynsförordningen

För att Länsstyrelsen ska kunna överlåta tillsyn till den kommunala nämnden ska enligt Miljötillsynsförordningen 1 kap. 20 § hänsyn tas till nämndens förutsättningar att uppfylla kraven i 1 kap 6–12 §§ samma förordning, förutsättningarna att utöva tillsyn över tillsynsobjektens hantering av kemiska produkter samt att nämndorganisationen inte strider mot bestämmelserna i kommunallagen.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Länsstyrelsen har överlåtit tillsyn av 30 B-objekt. Fyra av de överlåtna verksamheterna berörs av IUV-förordningen. Det saknas ett tillsynsprogram för tillsynen av dessa verksamheter vilket är ett lagkrav. Det behövs mer kompetens om IED/IUV-reglerna för lantbruk.

Vid granskning av SMP står delar av miljörapporter som ej granskade. Under 2023 upptäcktes vid tillsyn att en B-verksamhet som tog sitt tillstånd i anspråk under 2017 inte lämnat in någon miljörapport sedan dess.

Vid anmälningsärenden på tillståndspliktiga verksamheter görs ingen bedömning om den anmälda ändringen ryms inom befintligt

tillstånd. I en del anmälningsärenden föreläggs om sådant som redan är reglerat i villkor, till exempel buller.

Länsstyrelsen har efter besöket fått kännedom om att enligt gällande kontrollprogram för Onsöns avfallsupplag så sköts provtagningen av DMEK som även utser granskare av resultatet.

Länsstyrelsens bedömning och vägledning

Nämnden måste kunna visa på att den överlåtna tillsynen sköts korrekt. Till exempel måste samtliga delar av miljörapporteringen granskas och nämnden måste ha kontroll över att alla verksamheter lämnar in de uppgifter som behövs för att kunna bedriva tillsynen.

Ett tillsynsprogram för IUV-verksamheter behöver upprättas.

Vid en anmälan om ändring måste nämnden kontrollera att ändringen ryms inom tillståndet eller om det är en tillståndspliktig ändring. Denna bedömning bör framgå av beslutet. Det är även bra att stämma av vad som regleras i tillståndet så att vissa frågor inte blir dubbelreglerade.

Länsstyrelsen tycker det är tveksamt om det är lämpligt att DMEK sköter provtagning med mera för tillståndspliktiga verksamheter. DMEK är remissinstans i händelse av tillståndsprövning och skulle även kunna vara en möjlig tillsynsmyndighet för objektet.

Hälsoskyddstillsyn

Uppgifter som framkom vid granskningen

Hälsoskyddstillsynen sköts i huvudsak av två inspektörer. De turas om att arbeta mestadels ute på fält och mestadels inne på kontoret med att ta emot inkommande ärenden. Detta arbetssätt fungerar bra och gör tillsynen effektiv.

De finns fasta årsavgifter för flera branscher, såsom skolor, förskolor, bassängbad sedan många år. Man planerar att även införa fasta årsavgifter för flerbostadshus.

Inför varje år görs en plan för tillsynen, olika tidsperioder avsätts för olika slags objekt.

Gruppen känner inte av någon större resursbrist utan det mesta planerade hinns med. Vissa arbetsuppgifter gör i projektform. Biträdande miljöchefen hjälper till med prioriteringen.

Samverkan sker med andra kommuner inom hälsoskydds nätverket Trestad/Fyrbodal.

Under 2023 var fokus städning vid tillsynen av skolor och förskolor. Beslut om föreläggande om städrutiner har fattats.

Det fungerar bra med tillsyn av kommunala verksamheter.

Registret över anmälningspliktiga verksamheter bedöms vara komplett. Det är lätt att få reda på om nya verksamheter startat. I samband med en anmälan om ny/ändrad verksamhet så görs alltid ett besök. Därefter fattas beslut om föreläggande om försiktighetsmått.

Det finns 6 bassängbad inom området som besöks varje år. Under 2024 planeras för tillsyn av äldreboenden. Man vill försöka få till en flerårsplan för tillsyn av de olika objekten. Planering av kommande år görs i slutet av föregående år. Samma objekt kontrolleras i de fyra kommunerna samtidigt.

Bostadstillsyn har bedrivits 2022 och 2023 med fokus på fastighetsägarnas egenkontroll. 10 fastighetsägare per kommun, de med störst problem, valdes ut.

Verksamheterna som bedriver yrkesmässig, hygienisk verksamhet är välfungerande. Tillsynskampanj har genomförts vid frisersalonger för ett par år sedan.

Länsstyrelsens bedömning och vägledning

Nämnden bör fortsätta bedriva den goda tillsynsverksamhet som finns för närvarande.

DMEK bör fortsätta att aktivt lyfta exempel på ärenden till nämnden så att nämnden kan följa verksamheten.

Nämnden bör fortsätta behandla kommunala verksamhetsutövare på samma sätt som andra verksamhetsutövare. Det får inte finnas några hinder mot att använda de tillsynsverktyg som finns om så behövs.

Tillsyn av små avlopp

Uppgifter som framkom vid granskningen

För närvarande arbetar tre inspektörer med avloppstillsyn, ca 3800 timmar är avsatta i verksamhetsplanen.

Inom kommunerna finns ca 7700 små avloppsanläggningar. Målet under 2024 är att göra 300 tillsynsbesök vilket ger en tillsynstakt på ca 4 %.

DMEK har haft en tillsynskuld som man nu arbetat sig igenom. Vid äldre inventeringar (från 2020 och bakåt) har nytt besök gjorts på fastigheten innan krav ställts på åtgärder.

Ungefär 140 avloppsansökningar kommer in årligen.

Inspektörerna upplever att det finns tillräckligt med stöd och mallar för att kunna utföra arbetet.

Tidigare har beslut om vite gått via nämnd men är nu på delegation. Vitesbeloppet för att inte åtgärda sin avloppsanläggning är 25 000 kr.

Länsstyrelsens bedömning och vägledning

Åtgärdstakten är något låg om man ser till HAV:s rekommendationer på 5%. Åtgärdstakten är satt för att andelen små avloppsanläggningar som behöver åtgärdas ska minska. För att kunna öka åtgärdstakten kan mer resurser behöva avsättas för tillsynen.

Det är positivt att nya tillsyn görs innan förbud mot utsläpp fattas. Alla parter i ärendet kan därmed få ta del av allt material av betydelse av beslutet och få tillfälle att inom en bestämd tid få komma till tals innan ett beslut fattas. Om exempelvis det framkommit ny information om anläggningen är det viktigt att detta tydligt redovisas i kommunikationen.

De skrivelser som Länsstyrelsen granskat är tydliga och bra skrivna, Länsstyrelsen vill framför allt lyfta inspektionsrapporten som ett bra exempel där kontoret har lyckats spara in tid på att få till en standardiserad skrivelse.

Enligt lagen om viten ska vitesbeloppet fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska

förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att följa förläggandet. Vitesbeloppet ska vara så stort att det från adressatens synpunkt är fördelaktigare att följa föreläggandet än att bryta mot det.

Strandskyddstillsyn

Uppgifter som framkom vid granskningen

Organisation

En handläggare avsätter ca 10–20 % av sin tid för strandskyddstillsynen. Det finns ingen annan handläggare som har del i ansvaret för strandskyddstillsyn. Enligt uppgifter från handläggaren kan en jävssituation leda till att tillsynen inte blir utförd. Utöver strandskyddstillsynen finns också ett visst behov av tillsyn över några kommunala naturreservat och stängselgenombrott.

Samverkan

Enligt uppgifter från tillsynshandläggaren är det ibland problem med samordningen mellan prövningen inom strandskyddsområden och tillsynen. Prövningen sker på kommunernas byggkontor. Samverkan fungerar sämre med Bengtsfors kommun. Bedömningen i sak kan ibland skilja sig åt mellan prövning och tillsyn som berör samma objekt.

Kompetens

Enligt den redovisade kompetensplanen är det endast en handläggare som har kompetens om strandskydd.

Planeringsdokument

Strandskyddstillsyn finns inte omnämnt i tillsynsplanen, i målen eller uppföljningen. Behovsutredning för området saknas.

Egeninitierad tillsyn

Det sker ingen egeninitierad tillsyn. Enligt tillsynshandläggaren har det pågått en diskussion med kommunernas byggkontor om vem som har ansvar för att följa upp villkor i givna strandskyddsdispenser. Det var vid intervjun oklart vad resultatet av diskussionen landat i vilket leder till att tillsynen inte blir utförd.

Inkommande ärenden

Genomgående används begreppet "klagomål" för inkommande anmälningar från allmänheten om överträdelser inom strandskyddat område på DMEK. Det används till exempel i rutinbeskrivningen och i tillsynsbesluten.

Rättsosäkra beslut

Det förekommer fel laghänvisning och felaktiga motiveringar i besluten om strandskyddstillsyn.

Information till allmänheten – förebyggande tillsyn

Strandskyddsfrågorna finns beskrivna på de olika kommunernas webbsidor samt DMEK:s webbsida. Webbsidan hos DMEK är dock otydlig och inte uppdaterad vad gäller strandskydd. Bland annat finns en karta på en camping utlagd utan ytterligare kommentarer.

Länsstyrelsens bedömning och vägledning

Organisation

Med tanke på omfattningen av strandskyddsområden och dessutom att det finns särskilt värdefulla vatten för natur och friluftsliv (Vänern och Dalslands kanal) är ambitionen i strandskyddstillsynen otillräcklig hos DMEK. Att tillhandahålla 10–20 % av en heltid, för att täcka ett så stort område, motsvarar inte lagens krav om effektiv tillsyn. En ensam handläggare gör också tillsynen sårbar och personberoende. Jävssituationer kan inte lösas på ett bra sätt.

Samverkan

Samverkan med kommunernas byggkontor (prövningsmyndigheter) fungerar inte tillfredsställande. Samverkan med Bengtsfors kommun nämns särskilt som problematisk. Det drabbar enskilda när myndigheterna fattar beslut som inte är samordnade. Det måste finnas en samstämmighet om vad målet är med prövning och tillsyn, både i stort och i de enskilda fallen. Informationsdelning bör ske innan beslut fattas.

Kompetens

Det är för sårbart med endast en handläggare med strandskyddskompetens. Det behöver breddas.

Planeringsdokument

Att strandskyddstillsynen inte omnämns i planeringsdokumenten är otillräckligt under de förutsättningar som råder i Dalsland. Det är uppenbart att det finns ett stort behov av strandskyddstillsyn. Det behöver beskrivas geografiskt. Det behöver finnas konkreta mål och i tillsynsplanen ska kommande års prioriteringar beskrivas samt vilka konsekvenserna blir om tillsynen prioriteras bort.

Egeninitierad tillsyn

Det är otillräckligt i ett område som Dalsland att ingen egeninitierad tillsyn utförs. Utan egeninitierad tillsyn finns det risk att de allvarligaste händelserna inte följs upp och åtgärdas. DMEK behöver lägga en plan för var och när egeninitierad tillsyn kan ske inom ramen för behovsutredningen och tillsynsplanen.

Inkommande ärenden

Begreppet "klagomål" är inte lämpligt att använda som beteckning på inkommande anmälningar från allmänheten om överträdelse inom strandskydd. Anledningen är att det kan ge uppfattningen att anmälaren har möjlighet att ha inflytande över ärendet. Eftersom strandskydd enbart är ett allmänt intresse har vanligtvis inte enskilda personer någon möjlighet att påverka ärendets utgång eller överklaga. De kan enbart tipsa om överträdelse. Det är viktigt att tillsynsmyndigheten förstår skillnaden mellan tips och klagomål, bland annat för att ge rätt information till allmänheten samt att använda uppgifter från allmänheten på ett balanserat sätt i tillsynsärenden.

Rättsosäkra beslut

Med anledning av att vi har kunnat se att det förekommer felaktiga laghänvisningar och motiveringar. Det finns behov av att ta fram skrivmallar. Det är en sårbarhet med enmansbeslut om ingen kollega eller chef läser igenom utgående beslut. Bristande motivering tyder på att kompetensen behöver stärkas. Det finns vägledning att få på Miljösamverkan Sverige och Miljösamverkan Väst.

Information till allmänheten – förebyggande tillsyn

Information till allmänheten är särskilt viktig för strandskydd. De flesta begår överträdelse inom strandskydd av misstag. Det är därför viktigt med lättillgänglig information om vilka regler som gäller. Tillsynsmyndigheten bör se informationsarbete som en del av

den förebyggande tillsynen, den tillsyn som kan minska problem och överträdelser på sikt. Webbsidan behöver förbättras i det avseendet.

Lotta Sahlin Skoog/ Helena Laneby
Miljöskyddsavdelningen

Kristina Höök Patriksson
Naturavdelningen

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på
www.lansstyrelsen.se/dataskydd.